

Kirjallinen lausunto

Hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022 (HE 146/2021), erityisesti nuorisotyön tilanne ja haasteet ensi vuodelle.

Nuorisotutkimusseura ry. kiittää mahdollisuudesta kommentoida hallituksen esitystä eduskunnalle valtion talousarvioksi. Tätä lausuntoa kirjoittaessa hallitus teki päätöksen Veikkaus-voittorahojen kompensatiosta edunsaajille, mikä vaikuttaa olennaisesti nuorisotyön rahoitukseen. Omaksumme tässä lausunnossa tämän johdosta yleisemmän näkökulman, jossa käymme läpi valtion rahoituksen asemaa nuorisotyön resurssien kokonaisuudessa yleensä. Nämä näkökulmat vaikuttavat laajemmin kysymykseen siitä, mitä vaikutus mahdollisilla tulevien vuosien rahoitusmuutoksilla on nuorisotyön rahoitukseen.

Haluamme myös huomauttaa olevamme edunsaajan asemassa, mikä tekee meistä intressiryhmän lausuntomme kohteena olevissa asioissa.

1. Nuorisotyötä tekevät Suomessa kunnat, seurakunnat ja järjestöt. Tutkija Karla Malm on todennut, että nuorisotyötä tekevien tarkkaa määrää on hankala arvioida, sillä alalle ovat tyypillisiä osa-aikaiset ja/tai määräaikaiset työsuhteet. Karkeasti henkilötöyvuosia kunnallisessa nuorisotyössä on noin 1600 ja kirkon nuorisotyössä 628. Arviot järjestöjen nuorisotyön henkilömääristä vaihtelevat työvuosina 600:sta muutamaan tuhanteen. Joka tapauksessa nuorisotyössä on työssä henkilötöyvuosina vähintään vajaa 3000 ihmistä, mutta osa-aikaisuuksien johdosta työntekijöiden määrä on isompi.

Yllä kuvattu luku jo kertoo, että nuorisotyön rahoitusta tulee merkittävästi kunnilta ja seurakunnilta, mikä toisinaan jää näkymättä, kun keskustellaan valtion budjetista tulevan rahoituksen merkityksestä. Nuorisotilastot.fi:n mukaan vuonna 2019 nuorisotointen käyttömenot olivat 188,40 miljoonaa euroa. Tämän osalta on huomattava, että esimerkiksi työpajatoimintaa voidaan rahoittaa myös muulla tavalla kuin nuorisotointen käyttömenoina. Seurakunnat käyttävät lapsi- ja nuorisotyöhön kokonaisuudessaan 330 miljoonaa euroa. Nuorisotyön valtionosuus olisi lausuntopyynnön kohteena olevan esityksen mukaan vähentynyt 4,6 miljoonalla edellisvuodesta. Tällöin loppusumma olisi ollut 77 miljoonaa euroa.

Valtion osuus nuorisotyön kokonaisrahoituksesta on toimialan kannalta merkittävä, mutta ei ainoa rahoituslähde. Siksi onkin tärkeää analysoida, millä tavalla valtion

budjetti vaikuttaa nuorisotyön tekemisen käytäntöihin sekä nuorten omaehtoisen toiminnan tukemiseen.

2. Nuorisotyötä ohjaa erityisesti Nuorisolaki, joka on puitelaki. Sen mukaan nuorisotyö ja nuorisopolitiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Tarkempaa normiohjausta laki ei anna nuorisotyöstä, joten kunnille jää suurta autonomiaa suunnitella toimintaansa. Tämän myötä nuorisotyön osuus kunnan budjeteista vaihtelee alle 0,25 prosentista hieman yli prosenttiin eri kunnissa. Myös eri työmenetelmien väliset osuudet vaihtelevat. Myös seurakuntien autonomia tuottaa eroja seurakuntien nuorisotyölle vaikka rippikoulu nuorisotyön muotona yhdistää tietysti kaikkea seurakunnan nuorisotyötä.

Valtiovallan on mahdollista vaikuttaa Suomessa tehtävään nuorisotyöhön informaatio-ohjauksen ja resurssiohjauksen keinoin. Valtion tulo- ja menoarviossa on oma osionsa nuorten työpajoille ja etsivään nuorisotyöhön suunnattavaan rahoitukseen. Tätä voi tarkastella resurssiohjauksena, jonka avulla valtiovalta pystyy varmistamaan, että valtakunnassa nuorilla on tasavertaiset mahdollisuudet hyötyä näistä palveluista. Sekä etsivä nuorisotyö että työpajatoiminta ovat kohdennettua nuorisotyötä, joissa tuetaan jollakin tavalla haavoittuvassa asemassa olevien nuorten henkilökohtaista elämäntilannetta sekä heidän kiinnittymistään yhteiskuntaan, esimerkiksi koulutukseen ja työelämään.

Kohdennetun nuorisotyön määrä on lisääntynyt viime aikoina. Tämä on merkinnyt nuorisotyön kohderyhmän laajenemista 12-18 –vuotiaista nuoriin aikuisiin ja heidän elämäntilanteeseensa. Ala on myös monialaistunut, mikä näkyy yhteistyön lisääntymisenä esimerkiksi työpajakasojen opinnollistamisessa tai etsivän nuorisotyön läheisessä yhteistyössä oppilaitosten ja muun palveluverkoston kanssa.

Nuorten palvelukokemuksia mitanneessa vuoden 2020 nuorisobarometrissa tutkittiin sekä etsivää nuorisotyötä että työpajoja. 90 prosenttia etsivän nuorisotyön asiakkaista koki, että tuli autetuksi täysin tai melko hyvin. Työpajojen asiakkaista sama osuus koki tulleen autetuksi. Kohtaamisen laatua mittaavat kysymykset osoittivat, että 90 prosenttia etsivän nuorisotyön ja 97 prosenttia työpajojen asiakkaista koki tulleen kohdelluksi kunnioittavasti. Nuorisotutkimusseuran toteuttamassa Syrjäytymisen lasku –tutkimuksessa esitettiin vaikuttavuusanalyysi, jonka mukaan sekä työpajat että etsivä nuorisotyö tuottavat vaikuttavuutta, joka voidaan osoittaa rekisteriaineistoa analysoiden. Lisäksi raportti toteaa, että ”Tavoittaessaan syrjäytymässä olevia NEET-nuoria etsivä nuorisotyö kuitenkin täyttää aukkoa palvelujärjestelmässä, jolta jää tavoittamatta osa tuen tarpeessa olevista. Tällainen aukko on läsnä kaikissa hyvinvointivaltioissa, eli palvelut eivät koskaan täysin tavoita kohderyhmäänsä.”

Valtion resurssiohjauksella on ollut keskeinen vaikutus sille, että etsivä nuorisotyö ja työpajat ovat lisääntyneet. Lisäksi sillä on vaikutusta sille, että näitä toimintoja voidaan

tarjota alueellisesti kattavasti, sillä nuorisotyön budjetit ja osaaminen kunnissa vaihtelevat merkittävästi.

Pandemia-ajan vaikutuksia eri sukupolviin on selvitetty jonkin verran, mutta näitä vaikutuksia on myös seurattava lisää, jotta voidaan muodostaa kuva pandemian ja sen hoitotoimenpiteiden sukupolvivaikutuksista. Tämän hetkisen tiedon pohjalta voidaan sanoa, että pandemia on vaikuttanut osaan nuorista ja että olemassa olevat eriarvoistavat tekijät ovat vaikuttaneet myös pandemia-ajan kokemuksiin ja hyvinvointiin. Lisäksi pandemia on vaikuttanut nuorten siirtymiin koulutusjärjestelmän sisällä sekä siirtymiin koulutuksesta työelämään. Siksi on oletettavaa, että etsivällä nuorisotyöllä ja muulla kohdennetulla nuorisotyöllä on myös jatkossa paljon tehtävää eikä sen tarve ainakaan ole vähenemässä.

3. Suomalaisessa yhteiskunnassa yhtenä vahvuutena on ollut tunnistaa nuoruuden asema itsenäisenä elämänvaiheena eikä vain valmistautumisena aikuisuuteen. Nuorisotyön valtionrahoitusta ohjataan merkittävästi nuorisotyön tukitoimenpiteisiin. Kokeilu, kehittäminen, tutkimus ja kansainvälinen yhteistyö on oma kokonaisuutensa, jota rahoitetaan. Tällä on merkitystä paitsi nuorisotyön kehittämiselle, myös tietopohjaiselle nuorisopolitiikalle laajemmin, sillä näitä tukitoimenpiteitä olisi hankala rahoittaa kuntien, järjestöjen tai seurakuntien toimesta.

Valtion rahoituksella onkin keskeistä merkitystä esimerkiksi sille, että 1. Suomessa on käytössään nuorisopoliittisesti sensitiivistä nuorisotutkimusta, 2. tietyt nuorisotyön ydintoiminnot, kuten työpajojen ohjaus tai nuorten omaehtoinen kansalaistoiminta, tai 3. kehittymässä olevat toiminnot, kuten digitaalinen nuorisotyö tai koulunuorisotyö, saavat tukirakenteita, tietoperustaa ja kokeilujen reflektointia ja niiden levittämistä. Valtion rooli tällaisen toimialaa yhdistävien kokonaisuuksien luomisessa on ollut merkittävä. Rahoituksen vaihtelu näissä toiminnoissa tarkoittaa myös ennakoitavuuden vähenemistä sekä lisääntyvää epävarmuutta tilanteessa, jossa nuorisotyölle asettuu entistä suurempia hyvinvointitehtäviä post-pandemisessa ajassa.

4. Nuorisotyön budjetista rahoitetaan merkittävästi valtakunnallisia nuorisoalan järjestöjä. Tämän taustalla voi nähdä pitkän pohjoismaisen linjan, jossa ajatellaan, että kansalaisyhteiskuntaa tukemalla voidaan vaikuttaa kansalaisten hyvinvointiin sekä kansansivistykseen. Osa näistä järjestöistä on nuorten itsensä järjestöjä, osan tehtävä on edistää nuorten asemaa yhteiskunnassa ja osa tarjoaa palveluja nuorille. Hanna Laitisen vuonna 2018 tekemän väitöskirjan mukaan järjestöt toteuttavat laajasti nuorisotyön yleisiä nuorisokasvatuksellisia tavoitteita yksilön kasvusta tasapainoiseksi aikuiseksi, nuorison liittämisestä osaksi yhteisöjä ja yhteiskuntaa ja nuorisopoliittisesta vaikuttamisesta. Järjestöt kanavoivat myös vapaaehtoisia toimimaan nuorten hyväksi.

Mikäli tätä rahoitusta päädyttäisiin leikkaamaan merkittävästi, jouduttaisiin pohtimaan, mitä menetettäisiin tämän seurauksena. Tämän kysymyksen pohdinnassa tulee myös

huomata, ettei järjestöjen toiminnasta ja vaikuttavuudesta ole kaikilta osin riittävää tutkimuksellista tietopohjaa.

5. Lopuksi haluamme ottaa kantaa nuorisotyötä mittaaviin tunnuslukuihin. Nuorisotyöllä Suomessa on vahva universaalin, matalan kynnyksen työn perinne, jossa toimintoja tarjotaan kaikille nuorille. Toisaalta nuorisotyöllä on myös sosiaalipoliittinen tehtävä, jossa sen keinoin pyritään vaikuttamaan sosiaalisten ongelmien poistamiseen. Valtion tulo- ja menoarviossa käytetään tunnuslukuja, joiden tuottamiseen myös tämän lausunnon antaja on osallistunut. Nämä tunnusluvut kuvaavat prosenttiosuuksia kaikista nuorista. Tällaiset tunnusluvut eivät kaikilta osin palvele nuorisotyön sosiaalipoliittista tehtävää, joka on merkittävä erityisesti kohdennetun nuorisotyön näkökulmasta, sillä niissä ei välttämättä nähdä nuorten polarisaatiota.

Polarisaatio on nuorten keskuudessa Nuorisobarometrin mukaan vahvistunut. Nuorisotyön indikaattorien seurannan lisäksi on tärkeä seurata polarisaatiokehitystä ja siihen löydettäviä ratkaisuja. Nuorisotyöhön kohdistuu jatkuva muutospaine, koska uudet ikäluokat poikkeavat edellisistä ja toimintaympäristö muuttuu. Kehittämisen ja tutkimustyöhön resurssien varaaminen on nuorisotyön osalta pitkäaikaista merkitystä.

Nuorisotutkimusseura ry. ja -verkosto osallistuu mielihyvin nuoria, nuoruutta ja nuorisotyötä, koulutusta sekä yhteiskuntapolitiikkaa koskevaan keskusteluun jatkossakin.

Nuorisotutkimusseuran ja Nuorisotutkimusverkoston puolesta Oulussa ja Helsingissä 21.10.2021

Tomi Kiilakoski, FT, dosentti, vastaava tutkija
Tuuli Pitkänen, FT, dosentti, tutkimuspäällikkö